

Rhododendronlehti

1-2017

Dendrologian Seura

RHODODENDRON-KERHO

Rhododendron-kerho on Dendrologian Seuran jaoksena toimiva kerho, jonka tarkoituksena on edistää *Rhododendron*-sukuun kuuluvien kasvien tuntemusta.

Dendrologian Seuran jäsenmaksut: vuosijäsenmaksu 32€, perhejäsenet 10€, opiskelijat 12€ ja ainaisjäsenet 300€. Yhteisöjäsenmaksu 250€.

Rhododendron-kerhon vuosijäsenmaksu on Seuran jäsenmaksun lisäksi 13€ (vuonna 2017). Sillä katetaan kolme kertaa vuodessa ilmestyvän Rhododendronlehden paino- ja postituskustannukset. Jäseneksi haluava voi ottaa yhteyttä Dendrologian Seuran jäsenmaksuista vastaavaan. Jäsenmaksut maksetaan Seuran tilille Danske Bank FI05 8000 1900 4199 21, BIC:DABAFIHH.

Rhododendronlehden ilmestymisajankohdat ovat 10.1., 1.4. ja 5.9. Lehteen tarkoitettua aineistoa voi lähettää kerhon puheenjohtajalle 4 viikkoa ennen ilmestymispäivää.

Dendrologian Seuran puheenjohtaja: Juha Fagerholm, Kluuvintie 4H, 02180 Espoo, e-mail: juha.fagerholm@csc.fi

Dendrologian Seuran ja kerhojen jäsenmaksut: Kirsi Koponen, Tilanhoitajankaari 7 B 29, 00790 Helsinki, e-mail: kirsi.marja.koponen@gmail.com (Huom! Muuttunut sähköpostiosoite)

Rhododendron-kerhon puheenjohtaja: Kristian Theqvist, Työnjohtajankatu 7 as 14, 20320 Turku, puh. 050 545 1295, e-mail: kristian.theqvist@rhodogarden.com

Rhododendron-kerhon kassanhoitaja: Osmo Jussila, Talitiaisenuja 12, 21100 Naantali, puh. 050 454 2411, e-mail: osmo.jussila@dnainternet.net

Rhododendronlehden toimittaja: Elina Ekroos, puh. 050 530 7003, e-mail: elina.ekroos@gmail.com

Dendrologian Seuran internetosoite: www.dendrologianseura.fi

Rhododendron-kerhon internetosoite: www.dendrologianseura.fi/rhodokerho

Rhododendron-kerhon pankkitili: FI51 1181 3000 1163 04

Kerhon toiminta

Kerho kokoontuu kolme kertaa vuodessa, helmikuun alussa, huhti-toukokuun vaihteessa ja syyskuun lopulla. Koontumispaikat ja ajankohdat selviävät kerholehdestä ja kerhon nettisivuilta. Kerran vuodessa tutustumme kotimaisiin puutarhakohteisiin parhaaseen kukinta-aikaan. Ulkomaisiin puutarhakohteisiin järjestetään retkiä kysynnän ja mielenkiinnon mukaan.

Alppiruusujen siemeniä välitetään jäsenille kerhon siemenvälityksen kautta. Siementen lahjoittajat saavat kutakin lahjoittamaansa erää kohden yhden erän veloitusetta. Kerho välittää vain luontaisilta kasvupaikoilta kerättyä siementä, risteytymättömistä lajeista kerättyä tai käsin pölytettyä siementä. Siemenet maksetaan kerhon pankkitilille.

Kerho järjestää kasvien yhteistilauksia ulkomailta, taimihuutokauppoja ja taimien vaihtotilaisuuksia.

Kannen kuva:

Rhododendron-jalostus- ja kokeiluputarha Babite.
© Gunita Riekstina

Juttujen kuvat kirjoittajan, ellei toisin mainita.

ISSN-L 2242-4199 / ISSN 2242-4199

American Rhododendron Society:n Finnish Chapter, Suomen jaosto toimii yhteistyössä Rhododendron-kerhon kanssa ja jaoston kokoukset järjestetään kerhon kokousten yhteydessä. Jaostoon voi liittyä maksamalla jäsenmaksun 32€ kerhon pankkitilille.

Tänä vuonna neljä lehteä!

Kristian Theqvist

Olemme julkaisseet vuosittain kolme lehden numeroa. Tähän on ollut käytännölliset perusteet, kun lehti on ilmestynyt aina sopivasti ennen kerhon talvi-, kevät- ja syyskokousta, ja useampiin numeroihin ei ole ollut resursseja. Viime vuoden aikana on uudelleen virinnyt ajatus neljänestä lehdestä. Yleishyödylliset yhdistykset saavat lehden painamisen ja postituksen ilman 24 % arvonnäköveroä, jos lehtien lukumäärä vuodessa on vähintään neljä. Dendrologian seura hyödyntää tätä etua Sorbifollian julkaisemisessa ja DS:n kerhona voimme ottaa tämän edun käyttöömmä. ALV:n poisto likipitäen kattaisi neljännen lehden kustannukset.

Syyskokouksessa päätimme tehdä neljännen lehden kuvalehtenä. Varsinaisten artikkeleiden sijaan lehti painottuu valokuvien julkaisemiseen. Toistakymmentä syyskokouksen jäsentä lupasi lähettää valokuvia tulevaan kuvalehteen! Kerhon jäsenten toivotaan lähettävän kuvia kesän kukinnasta, yleiskuvia puutarhasta ja kuvia omista alppiruusuistaan ja atsaleoistaan. Kuvateksteiksi toivotaan lyhyt kuvaus lajin tai lajikkeen kukinnasta, menestymisestä tai muusta asiaan liittyvästä.

Kuvalehteen voi tulla myös lajike-esittelyjä. Tällaiseksi on kaavailtu mm. latvialaisten alppiruusujen ja atsaleojen esittely jatkona tässä lehdessä julkaistavaan artikkeliin "*Rhododendron*-suvun viljely Latviasa". Neljäs lehti tehtäisiin loka- marraskuussa ja se ilmestyisi jäsenille joulukuussa. Toivottavasti tästä tulee uusi hyvä lisä kerhomme toiminnassa ja aktivoisi jäseniämme valokuvaamaan puutarhassaan.

Kenneth Cox mainitsi "*Rhododendron ponticum*" – artikkelissaan (2-2016) versopolitteen *Phytophthora ramorum* ("tammen äkkikuolema") aiheuttaman uhan

alppiruusuille. Valitettavasti tämä uhka tuli esille viime syksynä taimien yhteistilauksessamme Glendoick Gardensilta.

Kaikki näytti hyvältä, ja Glendoick Gardens oli jo vahvistanut tilauksemme. Sitten tuli tieto, että Norjan *Den norske Rhododendronforening* oli peruuttanut Glendoickin tilauksensa. Syynä oli viranomaisten Glendoickin taimistolla yhdeltä alppiruusulta löytämä *Phytophthora ramorum* tartunta. Taimia tuhottiin taimistolla tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi. Sen jälkeinen kolmen kuukauden tarkistustulos oli puhdas, joten he saivat taas toimittaa taimia. Rhododendron-kerho ei kuitenkaan voi ottaa riskiä potentiaalisesti *Phytophthora*-tartuntaisten taimien maahantuonnista, ja tämän vuoksi tilaus peruutettiin.

Ken Cox on kertonut, että tartunta on luultavasti tullut luonnosta, ja hänen mukaansa *Phytophthora* on tullut pysyvä ongelma Etelä- ja Keski-Euroopassa. Suomen kylmempi ilmasto ei ole niin suotuisa taudille kuin Skotlannin, mutta ei ole mitään syytä ehdoin tahdoin altistaa omia alppiruusujamme tälle pahalle taudille. Suomessa tautia on satunnaisesti todettu alppiruusuilla taimimyymlöissä ja taimitarhoilla. Evira tekee jatkuvasti tarkistuksia, ja toistaiseksi taudin leviäminen on pystytty estämään. Valitettavasti ilmaston lämpeneminen tuo tässä suhteessa uhan meitä lähemmäksi.

Katso lähemmin Eviran sivulta:

<http://tinyurl.com/hxobekh>

Viime kesän kukinta oli alppiruusujen osalta todella heikko. Minullakin oli useita suuriakin pensaita, joista oli vaikea löytää edes yhtä kukintoa. Atsaleat sen sijaan kukkivat kohtalaisen hyvin. Miksi? Ehkä sen vuoksi, että ne saavat enemmän valoa nuppujen muodostumiseen valoisammalla kasvupaikalla. Nyt nuppuja näkyy olevan erityisen runsaasti sekä alppiruusuilla että atsaleoilla, ja ensi kesänä on odotettavissa ennätysellisen runsas kukinta.

'Kristian's Moonlight', lajike on rekisteröitävänä, risteytys:

'P.M.A. Tigerstedt' x 'Alli'. Siemeniä, joissa tämä on ollut emona, on tarjolla siemenvälityksessä. Niistä voi tulla emoaankin kauniimpia alppiruusuja.

PARHAAT RHODODENDRON-LAJIKKEET

Puistoalppiruusulajike 'Eino'

Rhododendron Catawbiense-Ryhmä

Marjatta Uosukainen

Vuonna 1973 Helsingin yliopiston alppiruusunjalostusohjelmassa risteytettiin Mustilassa matalakasvuinen, vaaleanpunakukkainen Seidelin risteymä tummanpunakukkaisen lajikkeen 'Dr. H.C. Dresselhuys' kanssa. Tehdystä risteytyksestä syntyneet jälkeläiset istutettiin vuonna 1975 Helsinkiin Laajasuon puistoon. Pensaat olivat melko hillittykasvuisia ja muistuttivat lähinnä puistoalppiruusua. Kukkien väri oli purppuran punainen. Kukkien muoto näytti periytyneen emotaimelta ja väri pölyttäjälajikkeelta. Nuorina taimina pensaat kasvoivat hyvin, kunnes vuosien 1984 ja 1987 pakkastalvet karsivat aineistoa rankasti.

Laajasuon puistosta valittujen ensimmäisten 20 yksilön joukossa oli kaksi kauniskukkaista yksilöä kyseisestä risteymäerästä. Yksilöt otettiin mikrolisäykseen kloonattaviksi lajikekokeita varten 1980-luvun alussa. Jalosteina kloonatut aineistot istutettiin lajikekokeisiin, vaikka alkuperäiset yksilöt olivat kärsineet pahoja vaurioita pakkastalvina Laajasuonpuistossa. Jaloste numerolla H-17 menestyi 20 vuoden seurantajaksolla mm. Laukaan tutkimus- ja valiotaimiaseman kenttäkokeissa hyvin ja se nimettiin lajikkeeksi vuonna 2003. Lajikenimeksi annettiin 'Eino' jalostajan isän mukaan.

Pensas

'Eino' on ikivihreä, keskikorkea pensas. Muodoltaan lajike on leveän pensastava. Lajike aloittaa kukinnan jo nuorena pensaana ja on keskiaikainen kukkija. Kukat ovat purppuran punaiset ja vihreälaikkuiset. Kukkiessaan lajike on hyvin näyttävä. Kukinta-ajan ulkopuolella pensas on varsin tavallisen alppiruusun oloinen ilman erityisiä lajiketyypillisiä ominaisuuksia. Lehdet ovat tummanvihreät ja kiiltävät. Kymmenen vuoden ikäisenä pensas on noin 1,2 -1,5 m korkea ja yhtä leveä.

Versot ja lehdet

Versojen päätesilmut ovat sekä kukkasilmuja että kasvullisia silmuja. Kukkasilmut ja verson kärkien kasvulliset silmut ovat

kapean soikeat, suippokärkiset ja väriltään vihreät (RHS Yellow-Green Group 146D tai 144B). Silmuja peittää ohut, helposti irtoava, epäyhtenäinen, punaruskea nukka (RHS Yellow-Orange Group 164A-B). Hankasilmut ovat pyöreät ja vihreät. Silmujen suomut ovat tiiviisti painuneet toisiaan vasten.

Kukinnan loppuvaiheessa puhkeava uusi vuosikasvain on aluksi kauttaaltaan valkoisen ohuen nukan peittämä. Vuosiverson kehittyessä nukka harvenee ja muuttuu ruskehtavaksi. Verson puutuessa nukkaisuus harvenee ja on lopulta lähes olematon. Nuoret vuosiversot ovat kellanvihreät (RHS Yellow-Green Group 145A). Sama väri on vuoden vanhan verson yläosassa, mutta tyviosan väri on lämpimän ruskea (RHS Greyed-Orange Group 166B - C). Pensaen vuosikasvaimet ovat keskimäärin 100 mm pitkät. Kasvainten pituus voi vaihdella suuresti, vaihteluväli voi olla jopa 35 – 115 mm.

Pensaen lehdet säilyvät versoissa 3 vuotta. Pituuskasvunsa aloittaneet nuoret lehdet ovat aluksi hennon vihreät ja niissä on pinnassa epäyhtenäistä vaaleaa nukkaa. Kasvukauden edetessä lehtien väri tummuu nopeasti ja nukkaisuus alkaa hävitä. Täysikasvuisen lehden yläpinta on tummanvihreä (RHS Yellow-Green Group 147A). Alapinta on selvästi vaaleampi (RHS

'Eino' punaisine kukkineen on kesäkuun alkupuolella loistava näky pihossa ja puistoissa. Se sopii hyvin vaaleakukkaisten lajikkeiden vastapainoksi alppiruusuryhmiin. Lajike viihtyy hyvin harvahkoilla mäntykankailla.

Tummanpunaisista nupuista aukeavat purppuranpunaiset kukat. Teriöiden vihreät täplät erottuvat kauas.

Yellow-Green Group 147C) ja heikon epäyhtenevän nukan peitossa. Täysikasvuisen lehden muoto on vastapuikea. Lehden levein kohta on lehtilavan puolivälisistä kärkeen päin. Lehtilapa on yläpinnalta karvaton ja kiiltävä, keskimäärin 95 mm pitkä ja 37,5 mm leveä, tyvi on V-muotoinen ja kärjessä on pieni nipukka. Lehtilavan reunat ovat ehyet ja lehden poikkileikkaus on litteä. Yläpinnan lehtisuonien uurteisuus on heikko ja keskisuoni erottuu vain lehtilapaa vaaleampana kapeana raitana. Lehtiruoti on keskimäärin 27,1 mm pitkä. Yläpinta on kellanvihreä (RHS Yellow-Green Group 146C) ja ohuen helposti irtoavan, pölymäisen, väriltään ruskehtavan (RHS Greyed-Orange Group 164A) nukan peitossa. Lehtiruodin alapuoli on vaaleampi (RHS Yellow-Green Group 146D).

Kukinto

'Eino' on keskiaikainen kukkija. Pääkukinta ajoittuu kesäkuun toiselle tai kolmannelle viikolle. Kukinta on usein runsas ja epäsuotuisinakin vuosina keskinkertainen. Kukkatertut ovat kartiomaisen kupolin muotoiset ja täyteläiset. Hyvin kehittyneissä kukkatertuissa on yli 10 kukkaa, usein 12 – 13 kpl. Kukkatertun varsi on vihreä ja 25 – 30 mm pitkä. Kukkaperät ovat keskimäärin 20,5 mm pitkät, väriltään kellanvihreät ja epäyhtenevän nukan peittämät.

Kukat ovat purppuran punaiset. Aukeava nuppu on hyvin tumma, sävyltään RHS Red-Purple Group 59A. Nuoren kukan ulkopuolen värisävy on hiukan vaaleampi (RHS Red-Purple Group 64A ja 72A-B). Avoin kukka on sisäpuolelta vaaleampi purppuravärinen (RHS Red-Purple Group 72B). Teriön nielu on yleensä saman värinen kuin muu teriö, joskus vaaleampi.

Teriö on avoimen suppilomainen ja 5-lohkoinen. Lohkot ulottuvat teriön reunasta yli puolivälin teriön pituudesta. Lohkojen kärjet ovat lievästi lanttopäiset. Teriön reunat ovat lievästi nyhälaitaiset ja vähäisesti aaltoilevat. Avatun teriön suurin halkaisija on keskimäärin 75,4 mm ja teriön pituus on 39,3 mm. Teriön keskimmaisessä ylälohkossa

on selvästi erottuva kapean liekkimäinen vaalea alue, jossa on voimakas vihreä (RHS Yellow-Green Group 146A-B) laikutus.

Heteitä on 10 kpl, joista 4 ylintä ovat 17 – 23 mm pitkiä. Muut emin alapuolella sijaitsevat heteet ovat pidempiä, mitaltaan 27 – 33 mm. Heteiden palhot ovat tummanpunaiset, tyvistään vaaleat ja valkoisen karvan peitossa. Myös heteiden ponnet ovat valkoiset ja näkyvät, vaikka heteet eivät työnny voimakkaasti esiin teriöstä. Sen sijaan heteitä pidempi emi työntyy esiin teriöstä. Sikiäin on noin 5 – 6 mm pitkä, väriltään viherharmaa ja vaalean nukan peittämä. Emin vartalo on tummanpunainen, tyvestä nukkainen ja pituus on keskimäärin 33,2 mm. Luottikin on tummanpunainen.

Menestyminen, käyttö ja hoito

Lajike on menestynyt Etelä- ja Keski-Suomessa vyöhykkeillä I – III. Pensas haaroo nuorena melko vähän, sillä versojen kärjistä muodostuu kerrallaan vain 1 – 2 vuosiversoa. Täten pensas on hiukan harvahko, mutta lehtevänä ja rento-oksaisena siitä tulee melko peittävä. Nuoren pensaan latvonta on eduksi pensaan kehitykselle. Lajike sopii sekä yksittäispensaaksi että ryhminä istutettavaksi. Kukinta on 20 vuoden seurannassa ollut vuosittain joko runsas tai keskinkertainen.

'Eino' valittiin aluksi kloonikokeisiin loistavien kukkiensa vuoksi. Jaloste hyllytettiin kuitenkin useiksi vuosiksi odottamaan lopullista lajikevalintaa. Vaikka 1980-luvun pakkastalvina suurin osa alkuperäisestä risteytysrästistä menehtyi, jaloste H-17 kuitenkin selvisi ja sen kloonatut jälkeläiset osoittautuivat sitkeiksi. Lajikevalinnoissa ensimmäinen päätös EI muuttuikin varovaksi NO jos kuitenkin. Näin syntyi 'Eino'. Lajike sietää jopa aika valoisia kasvupaikkoja, mikäli kasvualusta on tyypillinen paksumultainen, ravinteikas, hapahko ja hikevä puutarhamaa. Se on selvinnyt hyvin 2000-luvun alkupuolen vuosille osuneesta kuivasta jaksosta, se sietää hyvin leikkausta, se ei ole altis hallavaurioille eikä juurikaan ole saanut pakkasvaurioita viimeisten 20 vuoden aikana. 'Eino' on erinomainen sekä pihojen että puistojen lajike.

'Eino' on useimpina vuosina runsaskukkainen. Uusi vuosiverso puhkeaa vasta kukinnan loppuvaiheessa.

Kertomus ruskamatkasta Shikokulle lokakuussa 2016

Matti Huotari

Monien sattumien summana minulle tarjoutui mahdollisuus käydä Shikokulla syksyllä 2016. Saari oli minulle ennestään tuttu, koska monta vuotta aiemmin olin ajellut autolla sen ympäri opiskelijaporukan kanssa. Tokioon verrattuna Shikokun leppeä tunnelma ja hyvä ruoka jäivät opiskelijana mieleeni. Tällä kertaa halusin kokea ruskan, joka kuvauksen mukaan saapuisi ylös vuorille lokakuun alussa ja laskeutuisi laaksoihin marraskuuhun mennessä.

Kyselin Mustilan Jaakko Saariselta ja Dendrologian seuran Jussi Lähteenmäeltä kiinnostavista kohteista. Tämän lisäksi hankin jonkin verran kirjallisuutta ja luin nettiä. Shikokun saari on pienin Japanin neljästä pääsaaresta, ja sijaitsee Tyynenmeren ja Japanin sisämeren välissä. Saaren rannikolta vuoristoon noustessa ilmasto-olosuhteet muuttuvat subtrooppisesta lauhkeaan, joten kasvillisuuskin muuttuu olosuhteiden mukaan.

Shikokun matkan pääkohteeksi valikoitui Ishizuchi-vuori, joka on yksi Japanin seitsemästä pyhästä vuoresta, ja jonka korkein huippu Tengu-dake kohoaa 1982 metriin. Vuorelle kiipeäminen oli aikaisemmin ainoastaan miesten oikeus, mutta nykyään kaikki ovat tervetulleita. Ainoana poikkeuksena on Ishizuchin virallisen kiipeilykauden avajaispäivä 1. heinäkuuta, jolloin vuori on varattu vain miehille.

Saavuttuani Shikokulle vuokrasin auton Matsu-yamasta, koska julkinen liikenne vuorialueelle on harvaa, ja sen avulla pääsee vain tiettyihin kohteisiin. Auton ja majapaikat vuorilla olin varannut Suomesta matkatoimiston avulla. Japanista hankittu tarpeeksi tarkka (1:50000) retkikartta vuorten alueelta osoittautui välttämättömäksi patikoidessa. Siihen oli merkitty selvästi polut, juomakelpoiset lähteet, arvioidut matka-ajat ja vaaralliset maastokohdat. Lisäksi se oli hyvää paperia, ja sieti hyvin kosteutta. Paikan päällä kyselin aina majatalojen pitäjiltä tietoja lähimaastosta ennen kuin lähdin patikoimaan päivämatkaa.

Ogomo-joen reitti

Ensimmäisenä retkipäivänä ajoin Matsuyaman kaupungista Ishizuchin eteläpuolelle. Sain auton pysäköityä erään minpaku-majatalon pihaan ja lähdin nousemaan Ogomo-joen vartta ylös Ishizuchille päin. Ogomo-joen reitti alkaa 700 metrin korkeudesta, ja alkumatkasta se seuraa joen vartta. Reitin viereisessä laaksossa kasvaa tiheää havumetsää, jossa on japaninhemlockia (*Tsuga diversifolia*), jotakin pihtoja

(*Abies* sp.) ja lehtipuita- ja pensaita. Isojen kesäkame-lioiden (*Stewartia monadelpha*) punaiset rungot tuovat kontrastia muun kasvillisuuden seassa. Vuorelle johdettava polku on alussa leveä ja kivetty. Sen jälkeen se muuttuu kiviportaikoksi, jolle astutaan luonnonjumalille omistetun torii-portin kautta. Lopulta polku muuttuu maapohjaiseksi poluksi.

Japanilaiset luonto-oppaat viittaavat usein pyökkivyöhykkeeseen, joka Ishizuchilla sijaitsee 1200 – 1700 metrissä. Tällä reitillä 1525 metrissä on suurikokoisia japaninpyökkejä (*Fagus crenata*) ja kivikoivumetsikkö (*Betula ermanii*). Polun varressa on myös japaninhevostakanjaa (*Aesculus turbinata*).

1500 metrissä kasvaa atsaleaa (*Rhododendron pentaphyllum*) polun vieressä ja jopa osittain sen ylitse kaartuneena. Siemenkotia ei näkynyt polun siimeksessä, joten kiipesin polun viereiselle harjanteelle sasa-bambujen lomitse. Noin 2-metriset *R. pentaphyllum*-pensaat olivatkin kukkineet ja pölyttyneet hyvin valossa harjanteen päällä, ja vihreitä, pallomaisia siemenkotia oli paljon. Kun nostaa katseen, niin siellä täällä valoisassa metsässä näkyy myös shikokunpihtoja (*Abies veitchii* var. *reflexa*).

Jonkin matkaa eteenpäin on Ehimen yliopiston tutkimusmaja, jonka vieressä on telttapaikkoja ja kuivakäymälät. Iso puhelias eläkeläisseurue oli tauolla majalla, ja jakoi auliisti eväitään kanssani. He olivat matkalla huipulle ja he olivat uteliaita kuulemaan reittisuunnitelmastani. Tapasin saman seurueen myöhemmin vuoren toisella rinteellä, ja tervehdimme toisiamme iloisesti.

Yliopiston maja, tai paremminkin tutkimusasema, sijaitsee noin 1600 metrissä. Suunnilleen siitä alkaen

Siltaviritelmä puron yli. Ishizuchi Omogon reitti n. 1500 m.

Ishizuchin huippu Tengu 1982 m

rinteillä on paljon erilaisia vaahteroita (*Acer shirasawanum*, *A. tschonoskii* var. *australe*, *A. tenuifolium*) ja siimesheittä (*Viburnum furcatum*). Vaahteralajien runsaus ja saman lajin yksilöiden väliset pienet erot hämmästyttivät: mitähän nämä kaikki lajit oikeastaan ovat? Kamera oli ahkerassa käytössä, mutta kaikki kohteet eivät olleet kauniisti polun varrella. Luulen nähneeni myös sirovaahteran (*A. sieboldianum*), mutta se oli pienen maansortuman toisella puolella, jonne en uskaltanut kävellä peläten laukaisevani maanvyörymän.

Noin 1700 metristä alkaa sasabambuniitty. Vanhojen maanvyörymien kohdalla kasvaa harvakseltaan pihtoja ja kellopensaita (*Enkianthus* sp.) sasabambun lomassa. Kellopensaiden ruska oli alkanut upeasti punaisen ja violetin eri sävyissä. Iltapäivä oli jo pitkällä. Niityltä oli käännyttävä takaisin, jotta ehtisin majapaikkaan iltaan mennessä. Palasin samaa reittiä alas.

Retkipäivän päätteeksi ajoin majapaikkaani Doshouyaan. Se sijaitsee vuoren itäpuolella 1500 m korkeudessa. Vähän ennen sinne saapumistani aurinko laski. Huomasin, että melkein välittömästi auringonlaskun jälkeen nousi sankka sumu, johon pystyisi eksymään täysin. Seuraavina iltoina pidin huolen siitä, että olin ajoissa takaisin majapaikassani sieltä varalta, että tämä ilmiö toistuisi.

Ishizuchin huipulle

Seuraavana retkipäivänä suuntasin kohti Ishizuchin huippua. Majapaikan takaa nousi polku nopeasti huippua kohden. Polun varrella oli paljon katseltavaa: pihtoja (*Abies homolepis*?), erilaisia atsaleoja (*Rhododendron* sp.), vaahteroita (*Acer micranthum*, *A. sieboldianum*, *A. rufinerve*) ja kellopensaita (*Enkianthus subsessilis*?). Täältä puiden ja pensaiden lehdet olivat

jo melkein pudonneet, joten ruskaa ei enää ollut. Vaahteroissa oli vielä jonkin verran samaroita jäljellä, joten ne pystyi näkemään selvemmin lehdettömissä puissa. Löysin myös sirovaahteroita, joiden lehdet ja siemenet olivat juuri pudonneet maahan. Kaunista katseltavaa sekin.

Vuorelle kiipeilijöitä oli paljon. Viimeiset 200 metriä noustiin pitkin metalliportaita, jolloin kalliorinteitä pääsi katsomaan lähempää. Kallionkoloissa kasvaa runsaasti erilaisia pensaita, kukkia ja puita, muun muassa koska sasa-bambu ei ole päässyt niitä tukahduttamaan. Huomasin ainakin rataspuiden (*Trochodendron aralioides*) ja jonkun magnolialta näyttävän kasvin (*Magnolia sieboldii*?) taimia ja runsaasti erilaisia kukkia.

Huipulla on pyhättö, jonka yhteydessä on ravintola. Sinne kannetaan ruokaa ja juomaa (muun muassa olutta) repuilla, koska tietähän sinne ei ole. Olut kannattaa nauttia vasta sitten, kun on käynyt korkeimmalla huipulla Tengulla.

Polku huipulle kulkee kapealla kallionharjanteella, jolta pudotus molemmille puolille on kymmeniä metrejä. Yhdessä kohtaa pitää hyppiä kiveiltä toiselle. Lähdin sinne päin edelläni isoissa lastenlastensa kanssa, muutama perhekunta ja paljon teinejä. Itse käännyin loppujen lopuksi hyppykiveiltä takaisin. Harjanteen kellopensaiden ja atsaleojen ruska oli jo sinänsä upea kokemus, kun sitä pääsi katsomaan läheltä. Voin suositella Tengulle kiipeämistä huimaavista kokemuksista pitäville, mutta notkeutta tarvitaan.

Pyhätöltä suuntasin vuoren pohjoispuolelle, jonne nousee köysirata vuoren pohjoisrinnettä pitkin. Siitä syystä reitti on hyvin suosittu, ja vastaan tuli ihmisiä solkenaan. Reitti laskeutuu huipun noin 2000 metristä tasaisesti 1400 metriin. Matkan varrella on reheviä,

korkeita puita. Karttaoppaan mukaan täällä kasvaa pajumagnolioita (*Magnolia salicifolia*), mutta en niitä onnistunut paikantamaan. Hieman ennen pohjoisrinteen hissejä on kylä, jossa on paljon ravintoloita ja iso temppele. Söin kylänraitilla nuudeleita, joi teetä ja nautin kylän maisemista. Poikkesin sitten temppelein pihalle. Temppelein hyvin hoide- tussa puutarhassa vaahterat, pensaat ja mänyyt näyttävät siltä kuin joku olisi leikannut ne säännöllisesti kynsisaksil- la. Temppelein takana on istutettu metsikö, jossa kasvaa muun muassa käpyä tuottavia varjostinkuus-ia (*Sciadopitys verticillata*).

Palasin majapaikkaani Ishizuchin itä- rinteen metsän läpi, jossa kasvaa rehe- västi kaikenlaista. Suurinta osaa kas- veista en tunnistanut, mutta siellä kas- vaa ainakin lajeja suvuista *Vaccinium*, *Rosa*, *Aesculus*, *Quercus*, *Carpinus*, *Alnus*, *Hamamelis* ja *Acer*. Japaninsyp- ressimetsikköjä (*Chamaecyparis obtusa*) on siellä tääl- lä samoin kuin sugimetsiköitä (*Cryptomeria japonica*). Purojen varressa oli viehättävä kulkea aurinkoisessa tunnelmassa, ja purojen vesi oli kirkasta. Pienikasvui- nen japaninrypälekuusi (*Cephalotaxus harringtonii* var. *nana*) kasvaa siellä täällä puiden alla, mutta on tuu- heimmillaan juuri purojen varsilla.

Polkua oli miellyttävä liikkua, koska metsä on so- pivan vanhaa ja harvaa. Polku kulkee monta kertaa pienten purojen ylitse, joten sateen jälkeen polkua ei voi suositella käytettäväksi. On huomattava, että se oli täällä kertaa osittain aikaisempien rankkasateiden sor- ruttama, mutta aina löytyi suhteellisen helppo kierto- reitti.

Pitkän päivän päätteeksi oli mukava palata Doshou- yan majapaikkaan, jossa odotti kuuma kylpy ja monen ruokalajin illallinen. Tässä vaiheessa molemmat tun- tuivat hyvin ansaituilta ylellisyyksiltä. Ainakin jalat oli- vat ihan hapoilla, joten kuuma kylpy oli myös kovasti tarpeen pehmentämään niitä.

R. degronianum, *keiskei* ja *tschonoskii*

Kolmantena retkipäivänä matka kulki Doshouyasta kohden kaakkoa pitkin harjannetta. Heti matkan alus- sa on 1600 metrissä sekametsä, jossa tuntuu, että jokainen puu on valinnut oman paikkansa huolellises- ti. Heti polun alussa kasvaa mahtavia puita. Ajattelin, ovatkohan ne poppeleita, joilta ne näyttävät. Puut pal- jastuivat idänvaahteroiksi (*Acer pictum* subsp. *mono*). Niiden jyrkkäpiirteinen olemus taivasta vasten syöpyi mieleeni. Näiden idänvaahteroiden näkeminen oli eräs matkan kohokohdista.

Tässäkin metsässä kasvaa jälleen lukematon mää- rä lajeja, joita en tunnistanut. Hondonvaahtera (*Acer shirasawanum*) ja japaninpyökki (*Fagus crenata*) oli- vat jo tuttuja edellisiltä päivistä. Lajeista siellä kasvaa jalavaa (*Ulmus* sp.), saarnia (*Fraxinus* sp.), magnoliaa

Rhododendron degronianum (*japanoheptamerum*), jonka siemenkodat ovat juuri avautuneet

(*Magnolia* sp.). Siellä kasvaa myös köynnöksiä, joiden lehdestä oli kolme lehdykkää. Mikähän se on?

Rinteen harjanteella on paljasta kalliota, jossa sasa- bambua ei kasva, joten siellä kasvaa paljon erilaisia pensaita. Iktivihreää alppiruusua (*Rhododendron de- gronianum*) tai paikallisittain *R. japonoheptamerum* kasvaa jyrkänteen reunoilla. Ne kasvavat useimmiten saavuttamattomissa paikoissa, mutta niiden kuvaus onnistuu. Samoin siellä on muun muassa atsaleaa *R. tschonoskii*.

Noin tunnin patikoinnin jälkeen saavuin pienelle py- hätölle, joka on Marutakiyamalla (1600 m). Pyhätö on kauniilla kallionnyppylällä. Sen ympäristöä on hoidettu kauan, ja nyppylä on kuin iso bonsai-asetelma. Täällä kasvaa kauniisti *Rhododendron*-lajeista *R. degronia- num* ja *R. keiskei*. Siniset katkerot (*Gentiana* sp.) kuk- kivat jokaisessa polun kohdassa, jossa kulkijat olivat rikkoneet maapohjaan pälvien. Joku voisi tosin siivota pyhätön takapihan.

Matka jatkui tästä vielä läheiseen laaksoon, jonne

R. degronianum Marutaki-vuorella. Lehtien alapuoli käännetty näkyviin.

laskeuduin 1300 metriin asti. Laaksossa kasvaa tuolla korkeudella erilaisia havuja, ja niiden siimeksessä puolestaan kasvaa *Rhododendron degronianumia* paljon. Rhodot eivät olleet kukkineet hyvin, sillä uusia tai vanhoja siemenkotia ei ollut paljoakaan. Näkemäni kuluvan vuoden siemenkodat olivat juuri auenneet, ja siemenet lentäneet ympäristöön. Palasin tällä erää melko lyhyen päivämatkan jälkeen majataloon.

Kampu-vuorelle

Neljäntenä retkipäivänä piti jättää jäähyväiset Doshouyan majatalolle. Matka jatkui Sasagaminelle (1860 m), joka on linnuntietä 15 km Ishizuchilta itään päin. Sen ylärinteen suojissa on vaahteralaakso, joka on oppaan mukaan kuuluisa ruskastaan. Halusin myös nähdä *Acer tenuifolium* metsikön, joka on ilmeisesti huipulta heti itään päin. Tämä suunnitelma peruuntui kuitenkin saavuttuani paikan päälle. Olin lähestynyt Sasagamine-vuorta pohjoisen puolelta alitettua vuorijonon pitkää tunnelia pitkin. Vaikka hankkimani retkikartta oli painettu 2015, niin syksyn 2015 taifuunit olivat sorruttaneet teitä ja polkuja Shikokun vuorilla. Sasagamine pohjoispuolen lähestymisreitti ja koko sen puoleinen rinne on suljettu, joka selvisi kylteistä ja tiepuomeista. Palattuani takaisin valtatielle näkyi, että iso vuorenrinne on sortunut, kun sitä osasi katsoa.

Vaihtoehtoiseksi retkikohteeksi valikoitui Kampu-vuori (1763 m), joka oli kätevä välimatkan päässä. Ensin piti palata vuorijonon eteläpuolelle. Valitsin reitin sinne vanhan tietunnelin kautta. Valinta oli onnistunut, mutta tunnelma oli heti alusta pitäen aavemainen. Tie, joka johtaa vanhalle tietunnelille, on asfaltoitu ja kulkukelpoinen, mutta sen varret olivat lokakuussa 2016 umpeen kasvaneita. Kasvit kurottivat tielle. Vastaantulevaa liikennettä ei ollut. Lopulta näin liikettä: apinalauma oli vallannut tien. Pysähdyin odottamaan, että ne poistuisivat metsään. Apinoista olin kuullut, että ei pidä nousta autosta, jos on tupsahtanut niiden keskelle yllättäen, niin kuin minä olin. Lopulta saavuini vuoren viereiselle parkkipaikalle, joka oli helikopterikentän vieressä.

Nousin Kampu-vuorelle itärintettä pitkin. Polun alkua oli raivattu viidakkoveitsellä, mutta työ oli jäänyt kesken. Siinä kohtaa polkua kasvoi karhunvatukan oloista kasvia, joka piti jotenkin kiertää. Koska varsinainen polku ja metsä näkyi vain kivenheiton päästä, yritin nostella pensaan haaroja ja pujotella sen alitse sillä lopputuloksella, että olin verisillä naarmuilla muutaman metrin jälkeen. Myöhemmin selvisi, että helpompi reitti vuorelle alkaa etelän puolelta. Siinä kohtaa on nuudelikojuja, jotka olin ohittanut autolla ajaessani.

Vuoren rinteiltä löytyy hopeamagnolioita (*Magnolia obovata*) ja kanukoita (*Cornus* sp.), joita en ollut nähnyt muualla. Ennen vuorenhuippua maastosta kohoaa erittäin jyrkkäreunaisia kallionyppylöitä, joilla sasa ei

Näkymä Kampu-vuorelta

kasva. Niiltä löytyy lajirunas ja mielenkiintoinen kasvusto. Ylhäällä kasvaa muutama vaahtera ja paljon atsaleoja (mm. *R. tschonoskii*).

Vuorilta palattuani olin varannut yhden yön hotelliin, jossa oli hieronta ja kuuma lähde. Kummatkin tuntuivat hyvältä tämän retken jälkeen.

Itselleni selvisi, että Shikokun kasvusto muuttuu jo hyvin pienellä välimatalla. Eri rinteillä kasvaa vähän toisistaan poikkeavia kasvilajeja, ja eri vuorilta löytyy jotakin lajia enemmän ja toiselta vähemmän. Olin nähnyt monta kirjoista tuttua kasvia luonnossa, joka on kiinnostavaa. Olin tavannut ystävällisiä ihmisiä. Ylipäänsä voin olla tyytyväinen matkaani.

Huomautus: Olen käyttänyt yleisesti sovellettua Hepburn-järjestelmää transliteraatioissa. Tästä syystä 四国 on suomeksi Shikoku eikä Sikoku, kuten toisissa lähteissä on. Sinänsä molemmat tavat ovat oikein, ja Japanin kielessä on tavallista, että samalla sanalla on lukuisia kirjoitustapoja.

Lähteet

Hayashi. Japanin puiden lehdet 2014. (Kuvakirja japaniksi; alkuperäisnimi Jumoku no ha, ISBN-10: 4635070328)

Japanin yleisradioyhtiön verkkosivut Ishizuchista <https://www.nhk.or.jp/sawayaka/ishizuchi.html>

Kartta Ishizuchi ja Tsurugi (1:50000). Julkaisija Shoubunsha Mapple 2015, <http://www.mapple.co.jp/mapple/pdf/howtoyamachizu/54.pdf>

Ogata, Ken. A dendrological study on the Japanese Aceraceae, Inst. For. Bot., Univ. of Tokyo (1965)

Wikipedia: Ishizuchi, <https://en.wikipedia.org/wiki/Ishizuchi>

Rhododendron-suvun viljely Latviassa

Uldis Kondratovičs, Rihards Kondratovičs & Gunita Riekstiņa
Riika, Latvia

Deutsche Rhododendron Gesellschaft vuosikirjassa *Rhododendron und Immergrüne* 2016
Band 21 julkaistusta artikkelista 'Die Geschichte der Rhododendron-Kultur in Lettland'
Suomentanut **Osmo Jussila**

Rhododendron-suvun kasvien viljely Latviassa on veraten nuorta. Suvun ensiesittely tapahtui toki jo 19. vuosisadan alussa, mutta vasta 20. vuosisadan loppupuolella niistä tuli suosittuja. Pääasiallinen syy tähän on Latvian ilmasto, joka on huomattavasti epävakampi kuin Keski- ja Länsi-Euroopassa. Ilmastoa luonnehtii ennen kaikkea jäätymätön Itämeri ja Atlantin yllä syntyvät ilmamassat. Vuoden keskilämpötila on 5,9 °C ja heinäkuun, vuoden lämpimimmän kuukauden keskilämpötila 17,0 °C. Kylmimpiä kuukausia ovat tammikuu (-4,6 °C) ja helmikuu (-4,7 °C). Tähän mennessä korkein lämpötila Latviassa mitattiin elokuussa 2014 (37,8 °C, Ventspils), matalin helmikuussa 1956 (-43,2 °C, Daugavpils). Keskimääräinen sademäärä Latviassa on 667 mm. Latvian länsiosassa Itämeren rannalla ja Riian lahdella ilmasto on leudompi. Kosteat ja lämpimät atlanttiset ilmamassat tuovat pilvisiä ja sateisia säitä, jotka sopivat yleisesti ottaen hyvin alppiruusujen kasvatukseen, vaikkakin usein leudot säät johtavat kasvien epävarmaan talvehtimiseen. Useimmat talvehtimisongelmat johtuvat pikemminkin talven ja

kevään voimakkaista lämpötilavaihteluista kuin matalimmista lämpötiloista. Nämä vuorokautiset lämpötilan vaihtelut saavuttavat ajoittain 15–20 astetta, joka johtaa useiden alppiruusulajien ja lajikkeiden kukkanupujen vaurioihin. Myöhäiset pakkaset ovat Latviassa erityisen vaarallisia. Esimerkiksi toukokuun 28. ja 29. välisenä yönä 1978, kun lämpötila laski Riiaassa -8 °C asteeseen, oli seurauksena erittäin pahoja kukkien ja uusien versojen pakkasvaurioita (Kondratovičs 1981). Erittäin ankarien talvien jälkeen voi keväällä havaita alppiruusuilla lehtien kuivumista ilmojen lämmentyä ja maan ollessa vielä syvälle jäätyneenä.

Latvian maalajit ovat hyvin sopivia *Rhododendron*-suvun kasvatukseen. Noin puolta maan pinta-alasta peittää podsolimaannos ja turvemaat. Hiekkapitoisia maita voidaan parantaa orgaanisilla materiaaleilla kuten lehtimullalla, kompostilla ja turpeella. Latviassa melko yleinen keidassuoturve on ihanteellinen alppiruusujen kasvualusta. Monet mäntymetsät tarjoavat alppiruusuille tarpeellisia puolivarjoisia kasvupaikkoja (Kuva 1).

Ensimmäiset tuontirytykset saivat alkunsa 1820-luvulla, kun puutarhaliike K. H. Wagner tarjosi ensimmäistä kertaa lajeja *Rh. catawbiense* Michx. ja *Rh. luteum* Sweet. Vuonna 1847 puutarhaliike J. H. Zigran ohjelmassa oli kaikkiaan 48 lajia ja niiden lajikkeita, mm. *Rh. arboreum* Smith, *Rh. ferrugineum* L., *Rh. hirsutum* L., *Rh. maximum* L., *Rh. simsii* Planch. (Zigra 1847). Erään tuon aikaisen suosituksen mukaan alppiruusuja olisi pitänyt viljellä kasvihuoneissa tai talvipuutarhoissa. Tuohon aikaan istutettiin myös avomaalle varhaisimpia Latviaan tuotuja alppiruusuja, joista vanhin tunnettu sijaitsee Kļīn haudausmaalla Tukumsissa (Kondratovičs et al. 2012). Tämä virginialalppiruusu (*Rh. catawbiense*) oli vuonna 2005 150 vuoden ikäisenä saavuttanut 3,5 metrin korkeuden. Se kukkii vuosittain runsaasti ja tuottaa itävää siementä. Tämä kasvi on mitä ilmeisimmin sopivan puolivarjoisan kasvupaikkansa ansiosta sopeutunut ilmastoon puolentoista vuosisadan mittaan täydellisesti (Kondratovičs et al. 2010, Kondratovičs et al. 2012). Erään myrskyvaurion seurauksena tammikuussa 2005 pensaan runko leikattiin alas 30 cm korkeudelta, mutta sen jälkeen pensas on jälleen saavuttanut 1,5 metrin korkeuden. Myös 19. vuosisadan jälkipuoliskolla monet latvialaiset taimistot tarjosivat edelleen rajoitettua *Rhododendron*-valikoimaa huonekasvikäyttöön. Taimisto C. W. Schoch, jonka maille Latvian tiedeakatemian kasvitieteellinen puutarha perustettiin 20. vuosisadan puolimaissa, tarjosi esimerkiksi v. 1861 vain neljää ainavihantaa lajia

Kuva 1. Atsaleapensaita valoisassa mäntymetsässä Baltezersin taimistolla. © Hartwig Schepker

Kuva 2. Rhododendron-jalostus- ja kokeiluputarha Babīte. © Gunita Riekstina

(*Rh. arboreum*, *Rh. catawbiense*, *Rh. maximum*, *Rh. ponticum*) ja muutamia ainavihantia atsalealajikkeita. Vuoden 1872 C. W. Schoch:n luettelo sisälsi jo yli 100 lajia ja lajiketta, kuten kelta-atsalean (*Rh. luteum*) ja 12 sen lajiketta. Kasveja myytäessä neuvottiin, että kelta-atsaleoita voi viljellä myös avomaalla, kunhan syksyisin kattaa kasvien juuristoalueen paksulla lehtikatteella. Tunteuttomasta syystä C. W. Schoch:n valikoima kutistui 19. vuosisadan loppupuolella merkittävästi. Vuoden 1895 luettelosta voi löytää vielä muutamia *Rh. luteum* ja *Rh. japonicum* (A. Gray) Suring. (*Rh. molle* ssp. *japonicum*) lajikkeita ja suurikukkaiset alppiruusut *Rh. catawbiense* ja 'Cunningham's White' (Schoch 1895).

Noihin aikoihin alkoi metsänhoitaja M. von Siversin perustamassa Arboretum Skrīverissā kahdeksan *Rhododendron*-lajin käyttö (*Rh. caucasicum* Pall., *Rh. luteum*, *Rh. smirnowii* Trautv., *Rh. ungerii* Trautv., *Rh. hirsutum* L., *Rh. molle* (Bl.) G. Don, *Rh. dauricum* L. ja *Rh. canadense* (L.) Torr. (Kondratovičs 1981). 20. vuosisadan alussa Riian kaupungin julkisten istutusten johtaja G. Kuphaldt antoi istuttaa kuusi lajia viheralueille *Rh. brachycarpum* D. Don ex G. Don, *Rh. catawbiense*, *Rh. caucasicum*, *Rh. camtschaticum* Pall., *Rh. hirsutum* ja *Rh. x intermedium* Tausch. ja lisäksi lajiketta 'Cunningham's White' (Kuphaldt 1915). Valitettavasti ei ainutkaan tuon aikaisista istutuksista sen enempää Arboretum Skrīverissā kuin Riian puistoissakaan ole säilynyt meidän päiviimme. Seuraava kasvien tuonin huippukausi seurasi 1920-luvulla, jolloin puutarhurit ja harrastajat istuttivat *Rhododendron*-suvun kasveja runsaasti. Tältä ajalta on Jūrmalan Mellužissa säilynyt upeita *Rh. catawbiense*- ja *Rh. molle* ssp. *japonicum*-pensaita, jotka tuotiin v. 1924 Skotlannista, todennäköisesti Edinburghista. Näitä pensaita käytettiin myö-

hemmin kasvien lisäyksessä. (Kondratovičs 2005).

Kohtalaisen suuri *Rhododendron*-kokoelma sai alkunsa 1932 Buldurin taimistolla Jūrmalassa. Koulupuistoon istutettiin lukuisia Belgiasta ostettuja lajeja ja lajikkeita. Tänäpä tuon ajan *Rhododendron*-istutuksista on jäljellä vain pieni osa, talvenkestävimmät ovat jääneet jäljelle. Samanlainen kokoelma perustettiin 1930-luvun keskivaiheilla Latvian yliopiston kasvitieteelliseen puutarhaan. Sen materiaali tuli Saksasta. Suurin osa kasveista, jotka olivat viljelykelpoisia leudossa Länsi-Euroopan ilmastossa paleltuivat kovina pakkastalvina 1939/40 ja 1940/41. Vain talvenkestävät *Rh. catawbiense*, *Rh. luteum* ja *Rh. molle* ssp. *japonicum* selvisivät näistä talvista. Niiden siemeniä käytettiin myöhemmin 1950-luvulla kasvien suvulliseen massatuotantoon (Kondratovičs 2005).

Kiinnostus *Rhododendron*-sukuun arvokkaina koristekasveina kasvoi 20. vuosisadan puolivälissä, kun J. Andersons, Dubultin puutarhaliikkeen johtaja Jūrmalassa alkoi lisätä paikallisesta siemenestä lajeja *Rh. catawbiense*, *Rh. luteum* ja *Rh. molle* ssp. *japonicum*. 1958 istutettiin useita tuhansia alppiruusuja Riian viheralueille, ja useita satoja naapurikaupungin Jūrmalan puutarhoihin. Jūrmalan istutukset ovat säilyneet hyvin, mutta suurin osa Riian istutuksista on tuhoutunut. Syynä tähän on väärä istutuspaikan valinta, kasvualusta, seuralaispuusto, tuulensuojan puuttuminen tai huono hoito ja vääränlainen lannoitus. *Rhododendron*-kartoitus 1950-luvun lopulta on osoittanut, että tuolloin Latvian puutarhoissa, puistoissa ja viheralueilla kasvoi vain 15 lajia ja muutamia lajikkeita. 20. vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla useat puutarhaliikkeet aloittivat *Rhododendron*-suvun kasvien kasvatuksen.

1962 talouspuutarhaliike Draudzīban puutarhuri

Kuva 3. Kukinta-aika Babīte. © Gunita Riekstina

V. Bērziņš Talsin kaupungissa aloitti alppiruusujen viljelyn, ja 1974 Tukumsissa atsaleaspesialisti K. Bauers lisäsi kasveja suuressa mitassa.

Arboretum Kalsnavan suunnitteluvaiheessa päätettiin ottaa viljelyyn 20 talvenkestävintä *Rhododendron*-lajia. 2014 ja 2015 lisättiin kokoelmaan 35 Latviassa jalostettua *Rhododendron*-lajiketta. Latvialaisen valikoiman täydennykseksi Latvian Tiedeakateman kasvitieteellinen puutarha (vuodesta 1992 Latvian kansallinen kasvitieteellinen puutarha) hankki Salaspilsissa v. 1960 12 *Rhododendron*-lajiketta Hollannista. Nykyisin kansallisen kasvitieteellisen puutarhan kokoelma koostuu noin 80 *Rhododendron*-lajista ja 90 lajikkeesta. Latvian yliopisto aloitti v. 1957 *Rhododendron*-suvun kasvien intensiivisen tuonnin, sopeuttamisen ja tieteellisen tutkimustyön kasvitieteellisellä puutarhalla. Projektia johti kasvitieteellisen puutarhan silloinen johtaja Rihards Kondratovičs.

Tutkimustyön tavoitteena oli mahdollisimman suuren laji- ja lajikekokoelman hankinta ja näiden talvenkestävyyden selvittäminen Latvian ilmasto-oloissa. Ensimmäisten seitsemän vuoden aikana kokeiltiin lähes sataa lajia, joista 76 arvioitiin käyttökelpoisiksi. Siementä tuli kasvitieteellisiltä puutarhoilta Bremenistä (Saksa), Göteborgista (Ruotsi), Bergenistä (Norja), Washingtonista (USA), Vladivostokista ja Irkutskista (Neuvostoliitto) tai kerättiin luontaisilta kasvupaikoilta Kaukasukselta, Karpaateilta, Altailta ja Kauko-Idästä. 30 lajiketta tuotiin Englannista ja silloisesta Tšekkoslovakiasta. Seuraavia lajikkeita kokeiltiin: 'Blue Diamond', 'Blue

Peter', 'Britannia', 'Don Juan', 'Earl of Athlone', 'Elisabeth', 'Elisabeth', 'Fastuosum Flore Pleno', 'Goldsworth Crimson', 'Lajka', 'Letty Edwards', 'Marka', 'May Day', 'Midsummer', 'Mrs. Charles E. Pearson', 'Mrs. Furnival', 'Mrs. P.D. Williams', 'Mrs. R.G. Shaw', 'Pankenka', 'Petr', 'Philip Martineau', 'Pink Pearl', 'Purple Splendour', 'Saturn', 'Scandinavia', 'Sir John Ramsden', 'Arnošt Silva Tarouca', 'Sputnik', 'Susan' ja 'Souvenir of W.C. Slocock' (Kondratovičs 2005).

Valtaosa näistä lajikkeista ei sopeutunut Latvian ilmastossa viljeltäväksi, vaikka ne toki näyttelivätkin suurta osaa myöhemmässä jalostustyössä. Rihards Kondratovičs kokosi kahdeksanvuotisen työn kokemukset yhteen v. 1964 väitöskirjassaan "Die Rhododendronintroduktion in Lettland". Kokemusten arviointi johti siihen, että yliopisto otti myös suunnitelmiinsa kysymyksen kasvien sopeuttamisesta täkäläisiin ekologisiin olosuhteisiin. Sen myötä aloitettiin tutkimustyö suurikukkaisten *Rhododendron*-suvun kasvien (elepidoottien suom. huom.) kasvu- ja kehitysprosessien, vesi- ja hiilihydraattitalouden ja eri-ikäisten lehtien fysiologisen roolin arvioimiseksi. Tämän työn tuloksena Dr. Kondratovičs esitteli 1981 Moskovassa dosentinväitöskirjansa "Rhododendron in Lettischer SSR" (Kondratovičs 1981). Mittavaa kokoelmaa hyödynnettiin myös uusien talvenkestävien lajikkeiden jalostuksessa. Samanaikaisesti lajien tuonnin ja jalostuksen kanssa alppiruusut ja atsaleat olivat saavuttaneet suosiota. Ammattitarhurit ja muut suvusta kiinnostuneet tekivät tunnetuksi Rhododendronien viljelyä, lisäystä

Kuva 4. Vierailijoita Babītessa pääkukinta-aikaan. © Gunita Riekstina

ja käyttöä viheralueilla. Tietoa jaettiin radion, TV:n, lehdistön, seminaarien, opintokurssien, esitelmien, esitteiden ja kirjojen välityksellä. 20. vuosisadan jälkipuoliskolla *Rhododendron*-suvun kasveja käytettiin Latviassa yhä runsaammin. Riiassa ja muissa kaupungeissa perustettiin kauniita julkisia ja yksityisiä viheralueita. Yhä useampi taimisto aloitti Rhododendronien kasvatuksen. Nykyään Latviassa viidessätoista alppiruusuja tarjoavassa puutarhamyymälässä on tarjolla noin 150 lajiketta. 1960-luvulla syntynyt Latvian yliopiston laji- ja lajikekokoelma mahdollisti uusien lajikkeiden jalostuksen.

Ensimmäisinä vuosina valikoitiin kiinnostavista lajikkeista kerätyistä avopölytteisistä siemenistä kasvatettuja taimia. Sitten vuonna 1971 alkoi tavoitteellinen jalostus. Tähän päivään mennessä on tehty 653 risteytystä niin lajien välisinä, kuin lajien ja risteymien, tai risteymien ja risteymien välisinä. Latvialaisten jalostajien päätavoite oli talvenkestävien avomaan lajikkeiden aikaan saaminen. Tähän käytettiin talvenkestäviä lajeja, kuten *Rh. catawbiense*, *Rh. caucasicum*, *Rh. metternichii* (syn. *Rh. degronianum* ssp. *degronianum*), *Rh. smirnowii*, *Rh. molle* ssp. *japonicum*, *Rh. luteum*, *Rh. roseum* Rehd. (syn. *Rh. prinophyllum*), *Rh. arborescens* (Pursh) Torr. und *Rh. yakushimanum* Nakai, joita risteytettiin koristeellisten, mutta arkojen länsieurooppalaisten lajikkeiden, kuten 'Mrs. P.D. Williams', 'Britannia', 'Mrs. Furnivall', 'Purpe Splendour', 'Scandinavia', 'Philip Martineau', 'Arnošt Silva Tarouca' ja 'Mrs. R.G. Shaw'n kanssa.

Kuva 5. Rihards (vasemmalla) ja Uldis Kondratovičs latvialaisten atsalealajikkeiden edessä. © Hartwig Schepker

Tämän työn tuloksena syntyi tuhansia siementaimia, joiden kasvatus kukintaikään vaati valtavasti tilaa. Koska kasvitieteellisellä puutarhalla ei tällaista pinta-alaa ollut käytettävissä, osoitti silloisen Latvian Neuvostotasavallan hallitus toukokuussa 1976 yliopistolle 12,1 hehtaarin kokoisen mäntymetsäisen maapalan Babītesta Riian läheltä.

1. heinäkuuta 1980 perustettiin sinne Rhododendron-jalostus- ja kokeiluputarha Babīte. Taimiston johtajaksi tuli Rihards Kondratovičs. Puutarhan päätehtävänä oli uusien koristeellisten, talvenkestävien ja Latvian ilmastoon sopeutuvien lajikkeiden tuottaminen. Maisema-arkkitehti Kārlis Barons laati perustussuunnitelman. Alue jaettiin 600 m² kokosiin neljänneksiin, jotka takasivat sen, että kaikille istutuksille saatiin mukavat kulkutiet. Alueen sisälle rakennettiin reitti, jonka varrelle lajien ja lajikkeiden kokoelmat istutettiin (kuva 2). Vierailija saattoi siten tutustua Pohjois-Euroopassa

ainutlaatuisen Rhododendron-kokoelmaan. Tällä hetkellä kokoelma sisältää 76 lajia ja 255 lajiketta, joista latvialaisia on 100. Kukinta-aikaan touko-kesäkuussa puutarhaa käy ihailemassa yli 10 000 vierailijaa (Kuvat 3 ja 4).

Babīte lisää *Rhododendron*-suvun kasveja vähittäismyyntiin. Useita tuhansia kasveja, mm. latvialaisia lajikkeita, lisätään vuosittain pääasiassa pistokkaista, mutta myös taivukkaista ja jalontamalla. Vuodesta 1989 alkaen on yliopiston kasvitieteellisellä puutarhalla ollut myös laboratorio solukkolisäystä varten, ja siellä on mikrolisätty alppiruusulajikkeita. Latvialaisten lajikkeiden rekisteröinti aloitettiin 1999 ensimmäisellä uudella atsalearisteyellä. Uusia latvialaisia lajikkeita on tähän päivään mennessä rekisteröity lähes vuosittain Englannissa Royal Horticultural Societyn (RHS) toimesta. Tähän mennessä rekisteröityjen 100 lajikkeen jalostaja on Rihards Kondratovičs.

Taulukko 1: Rekisteröidyt latvialaiset *Rhododendron*-lajikkeet 1999-2015.

Vuosi	Kesävihannat atsaleat	Suurikukkaiset alppiruusut (elepidootit)
1999	'Rubīns', 'Rīta Zvaigzne', 'Polārzvaigzne', 'Pasaciņa', 'Mazais Jefiņš', 'Babītes Līva', 'Babītes Indra', 'Babītes Inga', 'Babītes Astra'	
2000	'Babītes Anita', 'Babītes Laura', 'Uguns', 'Babītes Alīna'	'Lita', 'Līgo', 'Sprīdītis', 'Uldis', 'Irina', 'Babītes Lavanda'
2001	'Ilze', 'Liene', 'Liesma', 'Skaidrīte', 'Teika'	'Dace', 'Eduards Smiļģis', 'Emīls', 'Babītes Ginta', 'Jānis', 'Kārlis'
2002	'Saule', 'Madame Debene', 'Austra', 'Lorija', 'Ina'	
2003	'Francisa', 'Polonia', 'Rīgas Rododendrs'	'Academia Scientarium', 'Alma Mater', 'Babītes Baltais', 'Emeritus', 'Babītes Kristīne'
2005	'Dzintra', 'Babītes Lidija', 'Arta'	'Agris', 'Feja', 'LU Rolands'
2007	'Pērlīte', 'Vija'	'Kārlis Ulmanis', 'Robis', 'Rudīte'
2009		'Atis', 'Aivars Lasis', 'Ilma'
2010	'Dita Krenberga', 'Rasma'	'Viesturs', 'Sofija', 'Egons', 'Toms', 'Andris', 'Miks', 'Imants', 'Biruta', 'Babītes Sarkana', 'Tālavija'
2012	'Ance', 'Baiba', 'Selga', 'TTT'	'Babītes Kompaktais', 'Bulduri', 'Jānis Sproģis', 'Vilhelmīne Petkevičs', 'Vizma'
2013	'Latvijas Itera', 'LU Solveiga', 'Ringla', 'Santa'	'Doktors Babarikins', 'Dzidra', 'Indriķis', 'Valdis'

2014	'Ausma', 'Ināra'	'Babītes Antons', 'Babītes Elita', 'Elza Radziņa', 'Kristaps Morbergs', 'Ogre's White Dream'
2015		'Aldonis Vēriņš', 'Babītes Aiga', 'Ilgonis', 'Mammadaba', 'Māra', 'Rektors', 'Teterevi Latvijai'

Latvian alppiruusu- ja atsaleakasvatuksen esittely jatkuu syksyn lehdessä taulukon 1. lajikkeiden esittelyllä.

Klorofylliläisten vierailu Babītessa 2009

Kristian Theqvist

Klorofylliläiset (www.klorofylli.com) vierailivat Latvian matkallaan 13.6.2009 Babītessa. Meitä oli matkalla 34 henkilöä, joista monet kuuluvat Rhododendronkerhoomme. Rihards Kondratovičs ja Gunita Riekstiņa olivat meitä vastassa ja opastivat sateisessa säässä,

johon olimme varautuneet sateenvarjoin ja sadetakein. Oli mieliinpainuvaa kulkea upeassa puistossa, vaikkakin kukinta oli monilta osin jo loppuillaan. Kierroksen päätteeksi täytimme bussin alakertaa lukuisilla alppiruusuilla ja atsaleoilla.

Rihards Kondratovičs vastaanotti meidät. Mukana Suomen ystävä, diplomaatti Anna Žigure.

Babītessa on hyvät polut, joiden varrella voi ihailia alppiruusuja ja atsaleoja.

Rihards Kondratovičs ja Rh. 'Imants'.

Ostoksena yli 2-metrinen 'Homebush' atsalea.

Rhododendron-kerhon siemenvälitys 2017

Siementen tilaaminen

Siemenerän hinta 2,50 €, luonnonkeruut 3,50 € ja kulut 2,00 € / lähetys. Maksu Rhododendron-kerhon Nordean tilille FI51 1181 3000 116304. Maksu vasta lähetysten saavuttua viitenumeron kanssa. Tilaukset 22.1.2017 mennessä osoitteesta: ollihenrik@hotmail.com. Nettiversiossa saattaa olla painoon menon jälkeen tulleita siemeneriä. Tilaukseen voi laittaa oheen myös varavaihtoehtoja.

Nro	Laji tai risteymä	Keräyspaikka tai alkuperä	Pölytys	Lahj.	Lkm	Hinta
1	<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> × <i>arboreum</i>	Turun saaristo	CP	KT	10	2,50
2	<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> × <i>wightii</i>	Turun saaristo	CP	KT	15	2,50
3	'Haaga' × <i>arboreum</i>	Turun saaristo	CP	KT	10	2,50
4	'Haaga' × <i>campanulatum</i> ssp. <i>aeruginosum</i>	Turun saaristo	CP	KT	10	2,50
5	'Haaga' × <i>hodgsonii</i>	Turun saaristo	CP	KT	12	2,50
6	'Haaga' × <i>thomsonii</i>	Turun saaristo	CP	KT	15	2,50
7	'Kristian's Moonlight' × 'Böhmen'	Turun saaristo	CP	KT	15	2,50
8	'Kristian's Moonlight' × <i>wightii</i>	Turun saaristo	CP	KT	5	2,50
9	'Kullervo' × <i>campylocarpum</i>	Turun saaristo	CP	KT	10	2,50
10	'Kullervo' × <i>wightii</i>	Turun saaristo	CP	KT	10	2,50
11	'Mikkeli' × <i>wightii</i>	Turun saaristo	CP	KT	6	2,50
12	'Pekka' × <i>campanulatum</i>	Turun saaristo	CP	KT	5	2,50
13	'Pekka' × <i>wightii</i>	Turun saaristo	CP	KT	15	2,50
14	<i>smirnowii</i> × <i>thomsonii</i>	Turun saaristo	CP	KT	15	2,50
15	canjapo-01 × lutUniq-02	Turun saaristo	CP	KT	15	2,50
16	'Falling Snow' × 'Calfort'	Lempäälä	CP	KV	2	2,50
17	'Irmelies' × <i>microgynum</i>	Lempäälä	CP	KV	4	2,50
18	'Irmelies' × <i>makinoi</i>	Lempäälä	CP	KV	4	2,50
19	'Helsinki University' × 'Carex'	Lempäälä	CP	KV	2	2,50
20	'Helsinki University' × <i>wasonii</i>	Lempäälä	CP	KV	1	2,50
21	'Matterhorn' × 'Aeschbacher's Rubin'	Lempäälä	CP	KV	2	2,50
22	'Crete' × 'Bellefontaine'	Tuusula	CP	OW	3	2,50
23	'Crete' × 'Kullervo'	Tuusula	CP	OW	2	2,50
24	'Crete' × 'Axel Tigerstedt'	Tuusula	CP	OW	6	2,50
25	'Kullervo' × 'Axel Tigerstedt'	Tuusula	CP	OW	8	2,50
26	(<i>smirnowii</i> × <i>catawbiense</i>) × ((<i>smirnowii</i> × <i>discolor</i>) × 'Eino')	Tuusula	CP	OW	7	2,50
27	<i>smirnowii</i> × <i>yakushmanum</i> 'Koichiro Wada'	Tuusula	CP	OW	7	2,50
28	'Haaga' × <i>arboreum</i> (Sikkim, Tshoka, 3000m)	Tuusula	CP	OW	8	2,50
29	'Haaga' × <i>campanulatum</i> ssp. <i>aeruginosum</i> (Sikkim Thangu - Muguthang, 4400m)	Tuusula	CP	OW	7	2,50
30	<i>aureum</i> (ex-Kamtsatka, kukki yksin heinäkuussa)	Tuusula	OP	OW	3	2,50

Lahjoittajat:

KT	Kristian Theqvist	MH	Matti Huotari
KV	Kari Venho	JS	Jaakko Saarinen
OW	Olli Wuokko	JRE	Jukka Reinikainen
JRY	Jorma Ryyänen	PP	Pekka Pärnänen

Lyhenteet:

OP	avopölytteinen
CP	käsinpölytys (emi suojattu)
CW	luonnonkeruu

31	<i>Magnolia sieboldii</i> ex-Venäjä (Mustilan K09-98-070)	Kuopio	OP	JRY	3	2,50
32	<i>Magnolia sieboldii</i> ex-Ruissalo	Kuopio	OP	JRY	5	2,50
33	<i>Viburnum furcatum</i> (Shikoku, Ishizuchi-san 1650m)	Japani	CW	MH	3	3,50
34	<i>Acer argutum</i> (Shikoku, Ishizuchi-san 1550m)	Japani	CW	MH	1	3,50
35	<i>Acer micranthum</i> (Shikoku, 1750m Kōchin prefektuuri)	Japani	CW	MH	1	3,50
36	<i>Acer sieboldianum</i> (Shikoku, Ishizuchi-san 1400m)	Japani	CW	MH	4	3,50
37	<i>Acer tschonoskii</i> var. <i>australe</i> (Shikoku, Ishizuchi-san 1650m)	Japani	CW	MH	3	3,50
38	<i>degronianum</i> var. <i>japanopentaphyllum</i> (Shikoku, Kōchin prefektuuri, Ino-cho, 1700m)	Japani	CW	MH	16	3,50
39	<i>dilatatum</i> var. <i>decandrum</i> (Shikoku, Ehimen prefektuuri, Kumakogen-cho, Ishizuchi-san 1400m)	Japani	CW	MH	5	3,50
40	<i>keiskei</i> (Shikoku, Ehimen Prefektuuri, Marutaki-Koya 1600m) alle 1m korkea muoto	Japani	CW	MH	6	3,50
41	<i>pentaphyllum</i> var. <i>sikokuense</i> (Shikoku, Ehimen prefektuuri, Kumakogen-cho 1500m)	Japani	CW	MH	14	3,50
42	<i>catawbiense</i> × <i>maximum</i> (K09-16-466)	Arboretum Mustila	CP	JS	10	2,50
43	'Ken Janeck' × "Punainen Seidel" (K09-16-465)	Arboretum Mustila	CP	JS	10	2,50
44	'Ken Janeck' × "Matala Seidel" (K09-16-464)	Arboretum Mustila	CP	JS	10	2,50
45	<i>catawbiense</i> (K09-16-479) Mt. Mitchell 2010 m	USA	CW	JRE	10	3,50
46	<i>Kalmia latifolia</i> (K09-16-477) Mt. Mitchell 1920 m	USA	CW	JRE	10	3,50
47	<i>Pieris floribunda</i> (K09-16-480) Blue Ridge 1500 m	USA	CW	JRE	10	3,50
48	'Władysław Jagiełło' × 'Alli'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
49	'Władysław Jagiełło' × 'Axel Tigerstedt'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
50	'Władysław Jagiełło' × 'Haaga'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
51	'Władysław Jagiełło' × 'Mauritz'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
52	'Władysław Jagiełło' × 'Pekka'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
53	'Władysław Jagiełło' × 'P.M.A. Tigerstedt'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
54	'Władysław Jagiełło' × 'Unelma'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
55	'Vulcan' × 'Alli'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
56	'Vulcan' × 'Axel Tigerstedt'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
57	'Vulcan' × 'Haaga'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
58	'Vulcan' × 'Mauritz'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
59	'Vulcan' × 'P.M.A. Tigerstedt'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
60	'Vulcan' × 'Pekka'	Rantasalmi	CP	PP	5	2,50
61	'Vulcan' × 'Unelma'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50

62	'Władysław Łokietek' × 'Axel Tigerstedt'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
63	'Mauritz' × 'Władysław Jagiełło'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
64	'PMA Tigerstedt' × 'Alli'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
65	'Excelsior' × 'Axel Tigerstedt'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
66	'Excelsior' × 'Haaga'	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
67	'Pekka' × <i>campanulatum</i> ssp. <i>aeruginosum</i>	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50
68	'Pekka' × <i>thomsonii</i>	Rantasalmi	CP	PP	2	2,50

Kommentit eristä

- 1, 2. *R. brachycarpum* var. *tigerstedtii* (mustilanalppiruusu) antaa risteytyksissä kestävyyttä.
- 1, 3. *R. arboreum* (puualppiruusu) on *Arborea*-alasektion punakukkainen laji.
- 2, 8, 10, 11, 13. *R. wightii* on *Taliensia*-alasektion keltakukkainen laji, jonka lehtien alapinnalla on indumentumia.
4. *R. campanulatum* ssp. *aeruginosum* alalajin lehtien alapinnalla on paksu indumentum.
5. *R. hodgsonii* on *Falconera*-alasektion komealehtinen laji, kukat vaaleanpunaiset.
6. *R. thomsonii* on *Thomsonia*-alasektion punakukkainen laji.
7. 'Böhmen' on oranssikukkainen *dichroanthum* lajike.
- 8, 9. 'Kristian's Moonlight' on Kristianin risteytys 'P.M.A. Tigerstedt' x 'Alli'. Lajikkeen vaalenkeltaiset kukat muuttuvat punertaviksi kukinnan edetessä. Pensas on matala ja tuuheakasvuinen. Lajike on rekisteröitävänä.
9. *R. campylocarpum* on *Campylocarpa*-alasektion keltakukkainen laji.
12. *R. campanulatum* (nepalinalppiruusu) on *Campanula*-alasektion vaaleanpunakukkainen laji.
15. canjapo-01 = [(*canadense* × *molle* ssp. *japonicum*) × tuntematon]. Erikoisen atsalearisteymän vaaleanpunainen, perhosmainen kukka on paljon suurempi kuin kevätatsalealla.
15. lutUniq-02 on Reijo Hahkalan atsalearisteytys *luteum* × 'Unique'. Kukat ovat kirkkaan kelta-oranssiset ja hyvätuoksuiset.
- 1 – 15. Kristianin risteytyksistä on tietoja ja kuvia sivulla www.rhodogarden.com/ARS/Seed2017.html.
- 16-21. K. Venho: Emopuskat ja 'Aeschbacher's Rubin' ovat kasvaneet omassa pihassa useita vuosia. Pölyttäjästä 'Calfort' ja *microgynum* ovat peräisin Mildestä 2015 ja muut Rhododendron parkista Bremenistä 2016.
- 22-25 ja 27. Risteytyksiä missä ainakin uudessa kasvussa on kauniin nukkaiset lehdet ja hyvä kestävyys. 'Crete' on *smirnowii* × *yakushmanum*, 'Bellefontaine' on *fortunei* × *smirnowii*. Risteytyksestä 25 voisi kuvitella syntyvän erityisen kestävä nukkaista jälkeläistöä koska siinä on risteytetty kaksi suomalaista lajiketta.
26. Kahden melko isokukkaisen risteymän välinen pölytys. Lopputulos on melko myöhään kukkivaa ja kukinta ei juurikaan peity uuden kasvun alle.
27. Toisto jo monen tekemästä ja hyväksi havaitusta risteytyksestä.
- 28-29. Kotimainen 'Haaga' pölytettyä siitepölyillä mitä Kristian keräsi Sikkimistä kerhon matkalla keväällä 2016.
- 31-32. Kaksi eri alkuperää pensasmagnoliasta, jotka kukkivat ja tekevät siementä Kuopiossa. Siemen valmiiksi kylmäkäsitellyssä. Katso kuvat: www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/docs/Magnolia_sieboldii.pdf
- 33-41. Matti Huotarinen siemenkeruuta Shikokun saarelta Japanista.
42. Kontrolloitu ristipölytys hybridien kesken; emotaimet (ns. "Mustilan maximum") peräisin luonnossa kasvavasta risteymäpopulaatiosta (Great Smoky Mountains, Peter M. A. Tigerstedt) kasvatetut 3 pystykasvuista, runsaasti kukkivaa ja kestävää pensasta Mustilassa.
43. 'Ken Janeck' = *yakushmanum* × *smirnowii*; "Punainen Seidel" eli Seidel 10 eli "Mustilan Punainen Hybridi", 'Hellikin' ja 'Unelman' emopensas.
44. 'Ken Janeck' = *yakushmanum* × *smirnowii*; "Matala Seidel" kasvaa makedonianmäntymetsän reunassa terassin itäpäästä etelään, noin 50 cm korkea.
45. USA, Pohjois-Carolina, Mitchell County, Mt. Michell 2010 m mpy. Jukka Reinikaisen keruu itäisen Pohjois-Amerikan vuoren huipulta lokakuussa 2016.
46. USA, Pohjois-Carolina, Mitchell County, Mt. Michell 1920 m mpy. Jukka Reinikaisen keruu läheltä itäisen Pohjois-Amerikan korkeinta huippua lokakuussa 2016.
47. USA, Pohjois-Carolina, Mitchell County, Blue Ridge Parkway, n. 1500 m. Jukka Reinikaisen keruu n. 5 km. Mt. Mitchelliltä etelään lokakuussa 2016.
- 67-68. 'Pekka'-pölytyksiin siitepölyn lahjoitti Kristian Theqvist. Pölyt kerätty Sikkimistä.

Taimien yhteistilaukset

Jan Cieplucha, Puola

Alppiruusuja, atsaleoja, magnolioita, muita lehtipuita ja pensaita sekä havukasveja.

Tilaukset tulee toimittaa 15.2.2017 mennessä Anu Tanskaselle.

Tarkemmat ohjeet ja linkit listoihin:

www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/fw/Puola.html.

Anu Tanskanen, anu.tanskanen@pp.inet.fi,

044 5087058

Rhododendron-Haven, Tanska

Alppiruusu- ja atsalealajeja ja lajikkeita.

Tilaukset tulee toimittaa 15.2.2017 mennessä Osmo Jussilalle.

Tarkemmat ohjeet ja linkki tarjontaan:

www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/fw/Haven.html.

Osmo Jussila, osmo.jussila@dnainternet.net,

050 454 2411

Taimien noudosta tiedotetaan lähemmin kevään lehdessämme.

ARS:n Finnish Chapter kuulumiset

Kristian Theqvist

Syyskokous 24.9.2016

Finnish Chapter jaoksen syyskokous pidettiin 24.9.2016 Rhododendron-kerhon syyskokouksen yhteydessä Turussa Ruissalon kasvitieteellisellä.

Kristian Theqvist esitti tilivuoden 2015 tuloksen, joka osoitti 39,84 euron ylijäämää. Jaoksen kassan saldo oli 31.12.2015 71,41 €. Tilivuodolle 2016 on odotettavissa n. 15 € alijäämä. Vuoden 2017 jäsenmaksu päätettiin pitää ennallaan 32 eurossa.

ARS/DRG Rhododendron Convention 2018, "North America meets Europe"

Konferenssin ja siihen liittyvien ekskursionien päivämäärät ja sisältö on lyöty lukkoon. Ohjelmapaketit ovat seuraavanlaiset.

- Pre-ekskursio 1. Hollannin arboretumeita, kasvitieteellisiä, taimistoja ja puutarhoja. 6.-11.5. Bussilla Bremeriin.
- Pre-ekskursio 2. RHODO 2018, Hobbie, Hachmann ja Ellerhoop-Thiensen. 12.-14.5. Seuraavaksi bussilla Tanskaan.
- Pre-ekskursio 3. Tanskan ja Etelä-Ruotsin kasvitieteelliset ja yksityiset puutarhat. 15.-19.5. Paluu Bremeriin.
- Konferenssi, johon sisältyy kaksi esitelmöpäivää ja kolme päivää vierailuja puistoissa ja taimistoilla. 21.-26.5.
- Post-ekskursio. Lento Bremenistä Suomeen, jossa tilausbussi. Vierailupaikat ovat Haagan alppiruusu- ja puisto, Porvoon vanha kaupunki, Arboretum Mustila, Sapokka ja Fuksinpuisto Kotkassa, Ari Laakson Ilolan arboretum sekä Osmo Jussilan ja Kristian Theqvistin arboretumit. 27.-30.5.

Paikkoja on rajoitetusti, ja ARS:n jäsenillä on etu-keus kaikkiin tapahtumiin. Ohjelmapaketit ovat kokonaisuuksia, joiden sisällöstä ei voi valita vain halua maansa. Esimerkiksi Suomen paketti tehdään matkatoimiston järjestämänä, johon kuuluu lento Bremenistä Helsinkiin. Konferenssin nettisivu www.ars-2018.com avataan maaliskuun 2017 lopulla.

Jos kiinnostusta riittää, pyrimme järjestämään Finnish Chapter jäsenillemme yhteismatkan konferenssiin 20.-27.5.2018.

ARS Seed Exchange

ARS:n monipuolinen siemenvälitys avautuu 15.1.2017 aamulla USA:n itärannikon aikaa.

Tarkkaile linkkejä:

www.rhododendron.org/seedexchange.htm

www.rhododendron.dk/ARS_seed_2017.html

JARS Fall 2016 lehden toimitusongelma

JARS Fall 2016 lehden osoitteiden tulostuksessa tapahtui ohjelmavirhe, ja ulkomaiset osoitteet tulostuivat ilman katuosoitteita. Monen jäsenen lehti jäi tulematta tai se tuli myöhässä.

ARS on lähettänyt kaikki ulkomaisiin osoitteisiin osoitetut lehdet uudelleen, ja virheen tehnyt yritys korvaa tästä aiheutuneet kustannukset.

Liity jäseneksi!

Jaoksella on 26 jäsentä, joista kaksi Latviasta, ja yksi Virossa ja Liettuasta.

Voit liittyä jaoksen jäseneksi antamalla yhteystietosi Osmo Jussilalle (osmo.jussila@dnainternet.net). Jäsenmaksu vuodelle 2017 on 32 euroa.

. B102

Posti Green

Talvikokous la 4.2.2017 klo 12

Kokouspaikkana on Linkola-sali Kaisaniemen kasvitieteellisen puutarhan kasvihuoneilla. Autot kannattaa jättää Kaisaniemenrannan puolelle, koska itse puustosa ei ole parkkipaikkoja.

Kokouksen ohjelma

Matti Huotari kertoo ja näyttää valokuvia patikointimatkaltaan Japanin Shikokun saarella.

Kokouksessa käsitellään normaalit talviaiheet: kerhon toimihenkilöiden valinnat, kesäretken ja muun tulevan toiminnan suunnittelua ja talousarvion esittely vuosille 2017 – 2019.

Luvassa on myös siementen jakoa niitä tilanneille, ja tietoa yhteistilausten tilanteesta.

Rhododendron benhallii 'Plum Drops' (*Menziesia ciliicalyx* 'Plum Drops') Kristianin puutarhassa.

Rhododendronlehti 1-2017

Sisällitys - Innehåll (kort sammandrag på svenska)

Kristian Theqvist

Tänä vuonna neljä numeroa

Fyra nummer av klubbens tidning i år 3

Höstmötet beslöt att utöka utgivningen av Rhododendronlehti till fyra nummer per år. Innehållet i det fjärde numret bygger i huvudsak på fotografier. Redaktionen hoppas på ett rikligt bidrag av medlemmarnas bilder på sommarens blomningar, bilder på rhododendron och azaleor samt översiktsbilder av sina trädgårdar. Numret utkommer i december.

Marjatta Uosukainen

'Eino' 4-5

'Eino' är en städsegrön medelhög buske. Den börjar blomma redan som ung och blomningen infaller medeltidigt. Då 'Eino' blommar drar den blickarna till sig men i övrigt är den en ganska typisk alpros utan några speciella sortegenskaper. Efter tio år är busken 1,2-1,5 meter hög och lika bred. 'Eino' är en korsning mellan en Seidelhybrid med ljusröda blommor och 'Dr. H.C. Dresselhuys' som har mörkröda blommor.

Matti Huotari

Kertomus ruskamatkasta Shikokulle lokakuussa

2016, Ruskaresan till Shikoku 6-9

En ruskaresa hösten 2016 blev för Matti Huotari ett återseende av ön Shikoku i Japan som han besökte flera år tidigare tillsammans med en grupp studerande. Huvudmålet för fjolårets resa var Ishizuchi, ett av Japans sju heliga berg. Med en höjd på 1982 meter bjuder berget vandraren både på hisnande vyer och en flora som är mycket varierande redan på korta etapper.

Uldis Kondratovičs, Rihards Kondratovičs & Gunita Riekstiņa, Käännös Osmo Jussila

Rhododendron-suvun viljelys Latviassa

Rhododendronodling i Lettland 10-14

I början på 1800-talet kom de första Rhododendronarterna ut på marknaden i Lettland, men det dröjde till slutet av 1900-talet innan de blev populära i större utsträckning. Den tröga starten kan långt skyllas på vädret som speciellt på vintern och våren kan bjuda på stora temperaturskillnader. I takt med att man under 1900-talet systematiskt tagit fram hybrider som lämpar sig för de lokala förhållanden har intresset för att odla Rhododendron ökat så att trädgårdsaffärerna i landet i dag kan erbjuda ca 150 Rhododendronsorter.

Kristian Theqvist

Klorofylliläisten vierailu Babitessa 2009

Klorofyll-klubbens besök i Babite 15

Olli Wuokko

Siemeniä vaihtoon, Klubbens fröförmedlingslista 16-18

Kristian Theqvist

Taimien yhteistilaus / Plantbeställning keväällä 2017 ... 19

Våren 2017 beställs plantor från Polen och Danmark. Den planerade sambeställningen från Glendoick Gardens inhiberades för att Phytophthora ramorum påträffats på plantskolan.

ARS:in Finnish Chapter kuulumiset

Senaste nytt från ARS Finnish Chapter 19

Programmet för ARS/DRG Rhododendron Convention 2018, "North America meets Europe" har slagits fast. Konferensens webbsida www.ars-2018.com öppnas i slutet av mars 2017. Om tillräckligt många är intresserade av att delta i konferensen kommer avdelningen att försöka ordna en gemensam resa 20-27.5.2018 för Finnish Chapters medlemmar.

Kutsu talvikokoukseen - Kallelse till vintermötet 20

På mötet berättar Matti Huotari i ord och bild om sin ruskaresa till Shikoku i Japan.